

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 listopada 2019 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 10 października 2019 r., przyznał S. P. prawo do świadczenia emerytalnego od dnia 6.11.2019 r., tj. od daty osiągnięcia wieku emerytalnego i jednocześnie odmówił prawa do rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach. Organ rentowy wskazał, że wnioskodawca udowodnił krótszy, niż, wymagany przez ustawodawcę, staż pracy, wykonywanej w szczególnych warunkach, w ilości 14 lat, 4 miesięcy i 26 dni w okresach od 02.09.1974 r. do 27.04.1976 r. i od 02.05.1978 r. do 31.03.1991 r. w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w Ł.. ZUS uznał, że w myśl art. 32a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2018 r., poz. 1270) okres odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej od 28.04.1976 r. do 14.04.1978 r. nie podlega uwzględnieniu przy ustaleniu prawa do rekompensaty. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26c ustawy emerytalnej wyniosła 3.742,71 zł brutto miesięcznie. (decyzja k. 11 – 13 akt ZUS)

S. P. uznał powyższą decyzję organu rentowego za krzywdzącą i w dniu 17 grudnia 2019 r. złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w Łodzi, wnosząc o przyznanie prawa do rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach. Ubezpieczony podniósł, że w świetle art. 120 ustawy z dnia 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz ugruntowanego orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego okres odbywania zasadniczej służby wojskowej jest wliczany do staż pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

(odwołanie k. 3 – 3 verte)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że z sentencji uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2013 r. o sygn. akt II UZP 6/2013 można jedynie wysnuć wniosek, że do pracy w warunkach szczególnych, należy zaliczyć okres zasadniczej służby wojskowej, wyłącznie w określonej sytuacji prawno faktycznej – czyli w sytuacji ubiegania się o prawo do emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

(odpowiedź na odwołanie k. 7 – 7 verte)

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca S. P. urodził się w dniu (...) (okoliczność bezsporna)

Ubezpieczony, od dnia 2 września 1974 r. do dnia 31 marca 1991 r., był zatrudniony na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Kombinacie (...) w Ł., którego następcą prawnym zostało Przedsiębiorstwo (...) S.A. i we wskazanym okresie świadczył pracę w warunkach szczególnych stale i, w pełnym wymiarze, jako majster budowy przy kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości i usług oraz dozorcze inżynieryjno – technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane były prace w budownictwie, tj. pracę określoną w Wykazie A dziale XIV poz. 24 stanowiącym załącznik Nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Administracji (...) Terenowej i Ochrony (...) z dnia 1.07.1983 r. w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy resortu administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej.

(bezsporne, a nadto świadectwo pracy k. 7, świadectwo pracy w szczególnych warunkach k. 4 akt ZUS)

W okresie od 28.04.1976 r. do 14.04.1978 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Do pracy w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w Ł. wrócił 2.05.1978 r., na to samo stanowisko majstra budowy i wykonywał pracę o tym samym charakterze co w okresie przed powołaniem do służby wojskowej.

(bezsporne, a nadto świadectwo pracy k. 7, wyciąg z książeczki wojskowej k.5 akt kapitałowych ZUS, świadectwo pracy w szczególnych warunkach k. 4 akt ZUS)

Decyzją z dnia 20 kwietnia 2006 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. ustalił wartość kapitału początkowego S. P.. Ustalony w oparciu o przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, to jest od 1 stycznia 1981 r. do 31 grudnia 1990 r., wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 131,70 %. Do ustalenia kapitału przyjęto okresy składkowe w ilości 23 lat, 9 miesięcy i 18 dni oraz nieskładkowe 2 miesięcy i 27 dni. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniósł 148.801,73 zł.

(decyzja w aktach kapitałowych ZUS)

W dniu 10 października 2019 r. S. P. złożył wniosek o przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego.

(wniosek k. 1 – 3 verte akt ZUS)

Zaskarżoną decyzją z dnia 19 listopada 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał S. P. prawo do świadczenia emerytalnego od dnia 6.11.2019 r., tj. od daty osiągnięcia wieku emerytalnego i jednocześnie odmówił prawa do rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach. Organ rentowy wskazał, że wnioskodawca udowodnił krótszy, niż wymagany przez ustawodawcę staż pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w ilości 14 lat, 4 miesięcy i 26 dni w okresach od 02.09.1974 r. do 27.04.1976 r. i od 02.05.1978 r. do 31.03.1991 r. w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w Ł.. ZUS uznał, że w myśl art. 32a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2018 r., poz. 1270) okres odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej od 28.04.1976 r. do 14.04.1978 r. nie podlega uwzględnieniu przy ustaleniu prawa do rekompensaty. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26c ustawy emerytalnej wyniosła 3.742,71 zł brutto miesięcznie.

(decyzja k. 11 – 13 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego, zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty zawarte w załączonych do akt sprawy aktach ZUS, w tym : świadectwo pracy z dnia 13.04.2004 r., świadectwo pracy w szczególnych warunkach z dnia 13.04.2004 r., wystawione przez Przedsiębiorstwo (...) S.A. w Ł., a także wyciąg z książeczki wojskowej ubezpieczonego, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Należy, w tym miejscu, podkreślić z całą stanowczością, iż powyższy stan faktyczny był między stronami – w zakresie koniecznym dla rozstrzygnięcia sprawy – w całości bezsporny, natomiast strony wywodziły z niego odmienne skutki prawne, ta zaś kwestia należy do oceny prawnej, zebranego w sprawie materiału dowodowego, czego Sąd dokona poniżej w ramach rozważań prawnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z **art. 1 ust. 1** ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 z późn. zm), ustawa określa warunki nabywania prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Stosownie do treści **art. 2 ust. 5 w/w** ustawy, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

W myśl do treści **art. 21 ust. 1** analizowanej ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 15 lat.

Z kolei, zgodnie z **art. 21 ust. 2** powoływanej ustawy, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 23 ust. 1 w/w ustawy stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 w/w ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym podlega waloryzacji.

A zatem należy wskazać, że prawo do rekompensaty, zgodnie z w/w ustawą, mają osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. (tzw. przesłanki pozytywne).

Okolicznością sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy wnioskodawcy przysługuje świadczenie w postaci rekompensaty, której warunki przyznania reguluje art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych.

W celu rozstrzygnięcia, czy S. P. jest uprawniony do rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych konieczne było zatem ustalenie, czy legitymuje się on 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz czy nie nabył prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Druga z wyżej wymienionych przesłanek nie była przedmiotem kontrowersji między stronami niniejszego postępowania. Bezspornie bowiem ubezpieczony nie pobiera świadczeń emerytalnych przyznanych z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Zaskarżoną decyzją z dnia 19 listopada 2019 r. przyznano ubezpieczonemu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym.

Podkreślić należy, że interpretacji ust. 2 powyższego przepisu, należy dokonywać przy uwzględnieniu uregulowania zawartego w art. 2 ust. 5 ustawy zgodnie, z którym użyte w ustawie określenie rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata jest zatem odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1.1.1999 r. i nie nabyły prawa do emerytury pomostowej w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Analogiczne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25.11.2010 r. (K 27/09, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 109).

Skoro jak wynika z powyższego celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi jedynie w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (tak wyrok SA w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa 1070/15)

Organ rentowy kwestionował natomiast okoliczność posiadania przez wnioskodawcę 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych do dnia 1 stycznia 2009 r. Osią sporu pozostawała możliwość zaliczenia do tego szczególnego stażu pracy również okresu zasadniczej służby wojskowej od 28.04.1976 r. do 14.04.1978 r. w sytuacji, gdy zarówno przed powołaniem do jej odbycia jak i jej zakończeniu S. P. wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Nie było spornym, że ubezpieczony po odbyciu zasadniczej służby wojskowej zgłosił powrót do zakładu pracy w terminie ustawowym.

Wskazać, w tym miejscu, trzeba, że okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego, przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (dawniej I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych charakterze.

Powyższe stanowisko zostało ugruntowane nie tylko w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 02.07.2015 r. III UZP 4/15, opubl. Biuletyn SN 2015/7/18 – 19, ale także we wcześniejszym orzecznictwie sądów powszechnych i utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego. (por. wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006 roku, sygn. akt III UK 5/06, OSNP 2007/7 – 8/ M.P.Pr. (...), wyrok SN z dnia 25 lutego 2010 roku, sygn. akt II UK 219/09, LEX nr 590248, 17.05.2012 r., I UK 399/11, wyrok SA w Łodzi z 31.03.2015 r., III AUa 281/15, opubl. LEX nr 1679965, wyrok SA w Łodzi z 12.03.2015 r., III Aua 649/14, opubl. LEX nr 1680028).

Powiększony skład Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 (LEX nr 1385939), na którą powołuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych w niniejszym postępowaniu, podzielił przytoczony powyżej pogląd, stwierdzając, że: „Czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej)”.

Sąd Najwyższy wyraził, między innymi, pogląd, że podstawy zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych (szczególnym charakterze), należy poszukiwać nie tylko w przepisach normujących prawo do świadczeń, a więc obecnie w ustawie emerytalnej i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), ale w tym zakresie znajdują zastosowanie również przepisy normujące służbę wojskową, tj. ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP (Dz. U. Nr 44, poz. 220 ze zm.) oraz przepisy wykonawcze do niej, w tym zwłaszcza rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318 ze zm.), które regulowało w sposób szczegółowy uprawnienia żołnierza, który w terminie 30 dni po zwolnieniu ze służby zgłosił powrót do zakładu pracy i w wyniku tego podjął w nim zatrudnienie. W myśl § 5 ust. 1 tego rozporządzenia żołnierzowi wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Z przepisów tych wynika, że - pod warunkiem w nim wskazanym - okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby. Jeśli było to zatrudnienie wymienione w art. 11 ust. 2 pkt 1-6 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, to również okres służby wojskowej uważany był za takie samo zatrudnienie, a żołnierz był traktowany jak pracownik wykonujący pracę wymienioną w powołanym przepisie.

Przepis art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony został nieznacznie zmieniony z dniem 1 stycznia 1975 r. przez art. X pkt 2 lit. c ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks pracy, Dz. U. Nr 24, poz. 142 ze zm.) i zgodnie z jego nowym brzmieniem, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wliczał się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem,

jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

Poważniejsza zmiana nastąpiła w brzmieniu przepisów, w tekście jednolitym (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111). Zmianie uległa numeracja poszczególnych jednostek redakcyjnych ustawy, a także brzmienie niektórych przepisów. W myśl art. 120 ust. 1, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art. 120 ust. 3). (...). Pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy "wliczanie" okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Zostało ono usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. (vide wyrok SN z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 349/12, LEX nr 1660824).

W tym stanie rzeczy skoro art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych wprost odwołuje się do pojęcia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS i jednocześnie nie ma wątpliwości, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zalicza się na warunkach wynikających z tego przepisu – spełnionych przez ubezpieczonego S. P. – do okresu pracy w szczególnych warunkach, to oznacza, że ubezpieczony legitymuje się wszystkimi przesłankami warunkującymi przyznanie rekompensaty, o której mowa w art. 21 – 23 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴§ 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję, uznając odwołanie wnioskodawcy za zasadne.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego – z pouczeniem, wyrażając zgodę na wypożyczenie akt ZUS.

K.B